

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุ การมองเห็นคุณค่าตนเองและพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนแออัดเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยโดยการศึกษาค้นคว้าเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสาร (Documentary Research) เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆและการศึกษาภาคสนาม (Filed Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรศึกษา รายละเอียดในการศึกษาวิจัยมีดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การทดสอบแบบสัมภาษณ์
- 3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในชุมชนแออัดเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งจำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในกรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งหมด 454,567 คน จำแนกเป็น เพศชายจำนวน 197,992 คน เพศหญิงจำนวน 266,575 คน (ข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544)

ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายในชุมชนแออัดที่เป็นตัวแทนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเลือก 4 อันดับของชุมชนแออัดที่มีจำนวนชุมชนมากที่สุด คือ ชุมชนแออัดเขตบางซื่อ จำนวน 46 ชุมชน ชุมชนแออัดเขตธนบุรี จำนวน 44 ชุมชน ชุมชนแออัดเขตคลองสาน จำนวน 34 ชุมชน และชุมชนแออัดเขตบางพลัด จำนวน 33 ชุมชน (ข้อมูลชุมชนกรุงเทพมหานคร. 2544 : 65-79) มีรายละเอียดของการเลือก ดังนี้

1. การเลือกเขต เป็นการเลือก 4 เขต แบบเจาะจง โดยเลือกจากเขตที่มีชุมชนแออัดมากที่สุด ซึ่งได้แก่ เขตบางซื่อ เขตธนบุรี เขตคลองสาน และเขตบางพลัด
2. การเลือกชุมชน เลือกโดยการสุ่มอย่างง่าย (Random Sampling)
3. การเลือกผู้สูงอายุในชุมชน เลือกโดยการสุ่มอย่างง่ายในแต่ละครัวเรือนที่พบ กล่าวคือ หากมีผู้สูงอายุมากกว่า 1 คนในครัวเรือนนั้น จะใช้วิธีการจับฉลากเลือกผู้สูงอายุเพียง 1 คนเท่านั้น ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1
เขตและชุมชนแออัดที่ศึกษาวิจัย

ลำดับ	เขต	ชุมชน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ (คน)
1.	บางซื่อ	ชุมชนห้วยจักรตึกแดงเขต 1	50
		ชุมชนจันทร์เกษม	50
2.	ธนบุรี	ชุมชนกุฎีจีน	50
		ชุมชนวัดใหญ่ศรีสุพรรณ	50
3.	คลองสาน	ชุมชนทองนพคุณ	50
		ชุมชนหลังตลาดเจริญนคร	50
4.	บางพลัด	ชุมชนวัดบวรมงคล	50
		ชุมชนวัดดาวดึงษาราม	50
รวม			400

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มี 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มประชากร ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร จำนวนบุตรที่อาศัยในครัวเรือน การศึกษา สุขภาพ อาชีพเดิม รายได้ จำนวน 11 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุ 4 ด้าน ได้แก่ เตรียมใจ เตรียมกาย เตรียมที่อยู่อาศัย เตรียมเศรษฐกิจ จำนวน 21 ข้อ แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 2 ระดับ คือ ใช่ ไม่ใช่

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมองเห็นคุณค่าตนเองของผู้สูงอายุ 4 ลักษณะ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ ความรู้สึกต่อร่างกายตนเอง ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น ความสำเร็จของตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง จำนวน 25 ข้อ แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 3 ระดับ คือ จริง ไม่แน่ใจ ไม่จริง โดยกำหนดให้ค่าคะแนนดังนี้

	จริง	ไม่แน่ใจ	ไม่จริง
ข้อความเชิงบวก	3	2	1
ข้อความเชิงลบ	1	2	3

การวัดการมองเห็นคุณค่าตนเองของผู้สูงอายุ จะมีระดับคะแนนที่เป็นไปได้ตั้งแต่ 25 คะแนน ถึง 75 คะแนน

ส่วนที่ 4 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุ 3 ลักษณะประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับ พฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรค พฤติกรรมสุขภาพ เมื่อเจ็บป่วย พฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วย จำนวน 14 ข้อ แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 3 ระดับ คือ ใช่ ไม่แน่ใจ ไม่ใช่ โดยกำหนดให้ค่าคะแนนดังนี้

	ใช่	ไม่แน่ใจ	ไม่ใช่
ข้อความเชิงบวก	3	2	1
ข้อความเชิงลบ	1	2	3

การวัดพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุ จะมีระดับคะแนนที่เป็นไปได้ตั้งแต่ 14 คะแนน ถึง 42 คะแนน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้สูงอายุอาศัยในชุมชนแออัดเขต กรุงเทพมหานคร การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 30 พฤศจิกายน 2545 – 31 ธันวาคม 2545 โดยสัมภาษณ์ผู้สูงอายุจำนวน 400 คน

3.4 การทดสอบแบบสัมภาษณ์

การทดสอบความถูกต้อง ผู้วิจัยจัดทำแบบสัมภาษณ์และให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแก้ไข เพื่อความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์

การทดสอบความเชื่อมั่น ผู้วิจัยทำการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ทดสอบก่อน (Pre-Test) กับผู้สูงอายุในชุมชนแออัดเขตสาทร จำนวน 15 คน และผู้สูงอายุในชุมชนแออัดคลองเตย จำนวน 15 คน จากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์มาตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่นจากการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ ในการคำนวณโดยหาค่าความเชื่อมั่นเป็นส่วน ๆ ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นมี ดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษา	ค่าความเชื่อมั่น
1. ความรู้สึกร่างกายตนเอง	0.8751
2. ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น	0.7351
3. ความสำเร็จของตนเอง	0.8765
4. ความเชื่อมั่นในตนเอง	0.8751
5. พฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรค	0.8765
6. พฤติกรรมสุขภาพเมื่อเจ็บป่วย	0.8416
7. พฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วย	0.6610

นำผลการวิเคราะห์คุณภาพและเนื้อหา มาปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ขั้นสุดท้ายและเสนอบริการที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบให้อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลจริง

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS/PC+ (Statistical Package for the Social Science) โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การใช้สถิติพรรณนา แสดงค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ
2. การวิเคราะห์ตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)